

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

24 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir

Judecătorii – Toma Nadejda, Țurcan Anatolie, Cobzac Elena, Boico Victor,

judecând fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul Mîrzîncu Aurelia în numele inculpatului Tregubenco Vadim, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019, în cauza penală în privința lui

Tregubenco Vadim xxxxx

Termenul de examinare:

Prima instanță: 05.11.2018 – 06.12.2018

Instanța de apel: 09.01.2019 – 13.02.2019

Instanța de recurs: 18.04.2019 – 24.12.2019

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 06 decembrie 2018, *pronunțată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală*, a fost încetat procesul penal de învinuirea lui Tregubenco Vadim în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, în legătura cu expirarea termenului prescripției de tragere la răspundere penală.

A fost admisă parțial acțiunea civilă, dispunându-se încasarea în contul lui Tregubenco Vadim în beneficiul lui Borș Vasile a prejudiciului material cauzat prin infracțiune în sumă de 1600 euro la cursul oficial al BNM la data executării.

2. Pentru a pronunța sentința prima instanță a constatat că: Tregubenco Vadim, la data de 27.05.2013, aproximativ la ora 16:00, realizându-și intenția dobândirii ilicite a bunurilor lui Borș Vasile, prin înșelăciune, în timp ce se afla în mun. Chișinău pe bd. Mircea cel Bătrîn, 12, sub pretextul de a procura un automobil de peste hotarele țării, iar ulterior de a-l comercializa pe teritoriul Republicii Moldova, conștientizând că nu are un asemenea scop, în urma unei discuții și mai multor tratative, l-a convins pe Borș Vasile, să-i transmită în scopul menționat suma de 1600 euro, care conform cursului oficial stabilit de BNM la 27.05.2013 constituie 25961,0 lei, pe care inculpatul i-a însușit și i-a utilizat în scopuri personale.

Acțiunile inculpatului Tregubenco Vadim au fost încadrate în prevederile art. 190 alin. (1) Cod penal, escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor

altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase care a produs daune considerabile.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către partea vătămată Borș Vasile, prin care a solicitat casarea sentinței în latura civilă și în această parte să fie pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care să fie admisă integral acțiunea civilă înaintată de Borș Vasile către Tregubenco Vadim privind încasarea sumei de 1600 Euro cu titlul de prejudiciu material, suma dobânzii de întârziere în mărime de 1212,07 Euro și rata inflației în sumă de 613,78 Euro, în total suma de 3425, 85 Euro conform cursului BNM la momentul executării hotărârii.

3.1. În motivarea apelului, partea vătămată Borș Vasile a invocat că:

- sentința este neîntemeiată în partea respingerii pretențiilor privind încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 1212,07 Euro și a ratei inflației în sumă de 613,78 Euro;

- instanța nu a ținut cont de faptul că, deși Tregubenco Vadim a recunoscut că a luat cu împrumut suma de 1600 Euro, pentru un termen de 2 săptămâni, instanța în sentința a indicat că dâșii au avut înțelegerea ca Tregubenco Vadim să-i aducă un automobil, însă inculpatul a semnat o recipisă de împrumut a banilor cu termen de rambursare de 2 săptămâni, însă automobilul nu i-a adus și nici banii nu i-a restituit;

- la 06.12.2018, Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) a examinat acțiunea civilă în cadrul dosarului penal înaintată de parte civilă - Borș Vasile pentru repararea prejudiciului material și venitului ratat din cauza neachitării datoriei de către Tregubenco Vadim și a admis integral pretențiile de recuperare a pagubei materiale (sumei acordate de 1600 euro), dar a respins integral pretențiile de achitare a dobânzii de întârziere prejudiciului cauzat de evoluția indicelui prețurilor de consum (rata inflației);

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019 a fost admis apelul declarat de partea vătămată Borș Vasile, casată parțial sentința, în latura civilă, și în această parte a fost pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care:

Acțiunea civilă înaintată a fost admisă, dispunându-se încasarea din contul lui Tregubenco Vadim, în contul lui Borș Vasile a sumei de 1600 Euro, cu titlul de prejudiciu material, suma dobânzii de întârziere în mărime de 1212,07 Euro și rata inflației în mărime de 613,78 Euro, în total constituind suma de 3425, 85 Euro conform cursului BNM la momentul executării hotărârii.

În rest dispozițiile sentinței au fost menținute.

4.1. În motivarea soluției instanța de apel a reținut, că prima instanță a analizat obiectiv cumulul de probe prin prisma art. 101 Cod procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, veridicității și coroborării și în mod întemeiat a adoptat o sentință de condamnare a inculpatului Tregubenco Vadim în baza art. 190 alin. (1) Cod penal.

Instanța de apel a reținut că prima instanță just a încetat procesul penal, deoarece potrivit art. 332 alin. (1) Cod de procedură penală, în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 275 pct. 2)-9), 285 alin. (1) pct. 1), 2), 4), 5), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 din Codul penal, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

Astfel, s-a stabilit cu certitudine că fapta comisă de Tregubenco Vădim a fost săvârșită la 27.05.2013, termenul de 5 ani expirând la 27.05.2018, survenind consecințele prevăzute de art. 60 alin. (1) lit. b) Cod penal, care stipulează că persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii unei infracțiuni mai puțin grave a expirat 5 ani de la săvârșirea acesteia.

Totodată instanța de apel a reținut argumentele invocate de partea vătămată precum că instanța de fond arbitrar a respins pretențiile sale privind încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 1212.07 Euro și a ratei inflației în mărime de 613,78 Euro.

Potrivit art. 219 Cod de procedură penală acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 1398 alin. (1) Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Conform art. 1416 alin. (3) Cod civil, instanța de judecată stabilește cuantumul reparației prin echivalent bănesc în funcție de întinderea prejudiciului de la data pronunțării hotărârii. Mai mult, în conformitate cu prevederile alin. (4) al aceluiași articol, repararea prejudiciului prin echivalent bănesc se face prin încasarea unei sume globale în folosul persoanei vătămate sau prin stabilirea unei redevențe.

Instanța de apel a concluzionat că prima instanță legal a încasat prejudiciul material în sumă de 1600 Euro, dar eronat a respins pretențiile părții vătămate Borș Vasile privind încasarea dobânzii de întârziere și ratei inflației, or, în ședință judiciară cu certitudine s-a stabilit că **Borș Vasile, în calitate de împrumutător, a acordat lui Tregubenco Vadim, în calitate de împrumutat**, suma în mărime de 1600 Euro cu titlu de împrumut până la data de 05 iunie 2013. Conform art. 572 Codul civil, temeiul executării rezidă în existența unei obligații. Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit. Conform art.871 al.(1) Cod Civil, împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul și în modul stabilit în contract. Dacă nu au fost stabilite dobânzi, el are dreptul să restituie împrumutul și până la expirarea termenului.

Conform art. 617 alin. (1) Codul civil, dacă nu execută obligația în urma somației primite după scadență din partea creditorului, debitorul se consideră în întârziere ca urmare a somației.

Prin urmare, instanța de apel a considerat neîntemeiată concluzia primei instanțe privind respingerea pretenției cu privire la încasarea dobânzii de întârziere pentru perioada 06.06.2013-28.11.2018 în mărime de 1212.07 Euro, or, conform art. 872 alin. (1) Cod civil, în cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobândă în mărimea prevăzută la art. 619 Cod civil, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Argumentele instanței privind respingerea încasării dobânzii de întârziere solicitate de partea civilă Borș Vasile se combat prin calculul dobânzii de întârziere, care corespunde prevederilor art. 585 și art. 619 Cod civil, or, conform art. 619 alin. (2) Cod civil, în cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus, iar reieșind din prevederile art. 585 Codul civil, în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată, astfel instanța de apel a considerat că solicitările apelantului Borș Vasile privind încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 1212,07 Euro și ratei de inflație în sumă de 613,78 Euro pentru perioada 06.06.2013-28.11.2018 sunt întemeiate.

5. Decizia motivată a instanței de apel, pronunțată la **13 martie 2019**, a fost atacată cu recurs ordinar de către avocatul Mîrzîncu Aurelia în numele inculpatului, la **30 martie 2019**, prin care, invocând în calitate de temei pentru recurs prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, a solicitat casarea deciziei, cu menținerea sentinței.

5.1. În motivarea recursului avocatul inculpatului a menționat că:

- soluția instanței de apel este absolut ilegală și neîntemeiată, bazată pe aprecierea eronată a tuturor probelor anexate la dosar, instanța a admis eroare gravă de fapt și a examinat cauza unilateral;

- inculpatul a recunoscut că a împrumutat suma de 1600 euro de la Borș Vasile un termen de 2 săptămâni însă la expirarea termenului bani nu i-a restituit;

- partea vătămată și civilă a transmis banii în sumă de 1600 euro încă la 27.05.2013, dar a depus plângere organului de urmărire penală în luna mai 2018, întrucât știa cu certitudine că dacă se va adresa în instanța civilă nu-și va putea returna banii, deoarece a expirat termenul de prescripție. Acesta a și fost motivul inițierii unui proces penal;

- instanța de apel nu a respectat în deplină măsură prevederile normelor legale, sentința fiind legală și întemeiată, întrucât prima instanță corect a concluzionat că urmează a fi respinse cerințele părții vătămate privind

încasarea de la inculpat a dobânzii de întârziere și ratei inflației, statuând că una din condițiile exercitării acțiunii civile în cadrul procesului penal este caracterul cert al prejudiciului care s-a produs în realitate și poate fi evaluat;

- dacă s-a constatat că, de fapt a avut loc un împrumut și sunt niște relații civile, atunci Tregubenco Vadim urma a fi achitat din lipsa în acțiunile sale a elementelor constitutive ale infracțiunii. Dacă partea civilă avea să se adreseze în instanța civilă atunci, avea să-i fie respinsă acțiunea civilă;

- instanța de apel nu a respectat întocmai principiile de bază care reglementează desfășurarea unui proces penal echitabil, astfel, ilegal dispunând încasarea sumei dobânzii de întârziere și ratei inflației.

6. Referință asupra recursului ordinar declarat, a fost depusă de către partea vătămată Borș Vasile, prin care a opinat asupra respingerii recursului ca inadmisibil și menținerii deciziei atacate.

7. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit constată că, recursul ordinar declarat în speță urmează a fi admis din considerentele ce urmează.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul, să caseze total hotărârea atacată și să mențină hotărârea primei instanțe, când apelul a fost greșit admis.

Potrivit prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor stipulate de art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate de recurent, or, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs ordinar pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel la judecarea cauzei.

Prin urmare, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea erorilor de drept, care au dus la adoptarea unei hotărâri nemotivate și contradictorii, totodată, verificându-se dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

În sensul prevederilor art. 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8), 419 Cod de procedură penală și a jurisprudenței naționale, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În același context, Colegiul penal lărgit menționează, că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea

superficială sau motivarea în termeni vagi – evazivi, reprezintă motiv de casare.

După cum rezultă din conținutul recursului declarat de apărare, aceasta a invocat temeiul de casare prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, potrivit căruia hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.*

Colegiul penal lărgit a stabilit că partea apărării este de acord cu starea de fapt constatată de către instanțele de fond, precum și cu încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului și pedeapsa aplicată, odată ce se solicită menținerea sentinței, însă critică decizia instanței de apel, în partea soluționării acțiunii civile.

Raportând temeiul de casare invocat la circumstanțele cauzei, Colegiul penal lărgit conchide asupra temeiniciei argumentelor din recursul dedus judecării, deoarece decizia instanței de apel nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția de admitere a apelului părții vătămate, constatând că apelul a fost greșit admis, prin urmare stabilind incidența în respectiva speță a temeiului de casare prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

Astfel, Colegiul penal lărgit analizând motivarea instanței de apel cu privire la necesitatea încasării dobânzii de întârziere și a ratei inflației asupra prejudiciului constat prin sentință, concluzionează că instanța de apel eronat a operat cu prevederile art. art. 512, 514, 581, 585, 619, 867 alin. (1), 872 alin. (1) Cod civil, întrucât pornind de la prevederile legale cu privire la apariția obligației, urma a fi luat în calcul că aceasta ia naștere odată cu emiterea unei decizii irevocabile privind constatarea faptei ca fiind ilicită, așa cum prevede art. 514 Cod civil în redacția de până la republicare, instanța de apel prematur apreciind că dobânda de întârziere urmează a fi calculată din 06.06.2013 și până la 28.11.2018, depășind în mod vădit limitele soluționării acțiunii civile în latura prejudiciului material și anume prevederile art. 220 alin. (1) și (2) **Cod de procedură penală, care prevede că acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod. Normele procedurii civile** și normele procesului de mediere a litigiilor civile **se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal** și dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea reglementări.

În procesul penal, acțiunea civilă este o modalitate de reparare a prejudiciului cauzat prin infracțiune. Pentru exercitarea acțiunii civile în procesul penal sunt necesare anumite condiții.

Pentru a se putea pretinde repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, se cere ca acesta să fie cert. Caracterul cert al prejudiciului înseamnă că acesta este un prejudiciu sigur, s-a produs în realitate, poate fi evaluat.

Potrivit art. 219 alin. (2) Cod de procedură penală, persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot intenta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin: 1) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvârșirii faptei interzise de legea penală; 2) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate; 3) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală; 4) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale.

La acest capitol, Colegiul penal lărgit din descriptivul deciziei atacate nu a stabilit prin care modalitate din cele notate supra, instanța de apel a soluționat încasarea dobânzii de întârziere și a ratei inflației asupra prejudiciului material.

De asemenea instanța de recurs ordinar a stabilit că decizia atacată conține expuneri ce depășesc în mod vădit limitele judecării apelului, ținând cont că prin apelul părții vătămate, a fost atacată sentința doar în latura civilă, iar instanța de apel prin aprecierile sale precum că: *„prima instanță legal a încasat prejudiciul material în sumă de 1600 Euro, dar eronat a respins pretențiile părții vătămate Borș Vasile privind încasarea dobânzii de întârziere și ratei inflației, or, în ședință judiciară cu certitudine s-a stabilit că Borș Vasile, în calitate de împrumutător, a acordat lui Tregubenco Vadim, în calitate de împrumutat, suma în mărime de 1600 Euro cu titlu de împrumut până la data de 05 iunie 2013”*.

Astfel, deși instanța de apel acceptă soluția primei instanțe în latura penală cu privire la vinovăția inculpatului, pe de altă parte, în latura civilă, în mod contradictoriu tratează fapta săvârșită de către inculpat ca fiind raporturi civile de împrumut, în rezultat conchizând eronat asupra necesității admiterii cererii părții vătămate privind încasarea dobânzii de întârziere și a ratei inflației asupra prejudiciului material.

Având în vedere dezideratele expuse supra, Colegiul penal lărgit reține că instanța de apel a admis apelul părții vătămate fără aprecierea corespunzătoare a prevederilor legii procesual-penal cu privire la stabilirea limitelor soluționării acțiunii civile, pe când prima instanță corect a soluționat latura civilă a respectivului proces penal, acordând deplină eficiență atât prevederilor art. 219-220 Cod de procedură penală cât și art. 607 alin. (1); 610 alin. (3); 1398 alin. (1) Cod civil (în redacția de până la republicare), emițând o hotărâre legală, motivată și întemeiată.

Astfel, soluția formulată de instanța de apel este bazată pe aprecieri eronate ale legislației procesual-penale, iar soluția primei instanțe are acoperire legală și motivată, fapt care impune necesitatea admiterii recursului ordinar, casării deciziei atacate, constatând că apelul părții vătămate a fost greșit admis, cu menținerea sentinței.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Se admite recursul ordinar declarat de către avocatul Mîrzîncu Aurelia în numele inculpatului Tregubenco Vadim, se casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2019, în cauza penală în privința lui Tregubenco Vadim xxxxx și se menține sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 06 decembrie 2018, prin care:

Procesul penal privind învinuirea lui **Tregubenco Vadim xxxxx** în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, a fost încetat în legătură cu expirarea termenului prescripției de tragere la răspundere penală.

S-a admis parțial acțiunea civilă înaintată de către Borș Vasile împotriva lui **Tregubenco Vadim xxxxx** cu privire la repararea prejudiciului material.

S-a dispus încasarea de la Tregubenco Vadim în beneficiul lui Borș Vasile prejudiciul material cauzat prin infracțiune în sumă de 1600 (una mie șase sute) euro la cursul de referință stabilit de BNM la data executării plății, în rest acțiunea s-a respins.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la **07 februarie 2020.**

Președinte

Timofti Vladimir

Judecătorii

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena

Boico Victor